

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 18^{ΗΣ} ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1984

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ
κ. ΑΓΑΠΗΤΟΥ ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ

Μετά την επίσημη υποδοχή των τριών νέων ακαδημαϊκῶν, πού ἔγινε τίς τελευταῖες ἐβδομάδες, ἀπόψε ἔχουμε τή χαρά νά παραστούμε στήν ἐπίσημη ἀνάληψη τῶν καθηκόντων του ἀπό τὸ νέο συνάδελφο κ. Ἀγαπητὸ Τσοπανάκη, καί εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς πού μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νά τοῦ ἀπευθύνω ἐκ μέρους ὄλων τῶν συναδέλφων καί προσωπικῶς ἕναν ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ καί τίς καλύτερες εὐχές μας ὑγείας, μακροημερεύσεως καί προσφορᾶς στήν ἐπιστήμη.

Τὸ νέο ἀκαδημαϊκὸ εἶχα τὴν τύχη νά τὸν γνωρίσω γιὰ πρώτη φορὰ πρὶν ἀπὸ σαράντα χρόνια, ὅταν εἶχε υποβάλει ὑποψηφιότητα γιὰ νά ἐκλεγεῖ ὑφηγητῆς στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καί θυμοῦμαι πάντα τὴ ζωντὴ ἐντύπωση πού μοῦ εἶχαν κάμει οἱ ἐργασίες του καί ἡ ὅλη προσωπικότητά του. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχα διαπιστώσει τίς ἠθικὲς καί πνευματικὲς του ἀρετὲς καί πρὸ παντὸς τὴν ἀνεξαρτησία τῆς γνώμης, τὴν παρρησία, τὴν ὀξύνοια, τὴν ἐργατικότητα καί τὴν εὐσυνειδησία του, τὴν ἰκανότητά του νά ἐμβαθύνει στὴ διερεύνηση τῶν προβλημάτων καί τὴν ἰσχυρὴ του βούληση γιὰ προσφορὰ τῶν ὑπηρεσιῶν του στήν προαγωγὴ τῆς ἐπιστήμης, στήν παιδεία, στὸ κοινωνικὸ σύνολο.

Χάρη στίς ἀρετὲς του αὐτές, μὲ τίς ὁποῖες ἦταν προικισμένος ἤδη ἀπὸ τὰ μαθητικὰ καί τὰ φοιτητικὰ του χρόνια, ὁ Ἀγαπητὸς Τσοπανάκης μπόρεσε νά ἀντιμετωπίσει μὲ καρτερία καί εὐψυχία ὅλες τίς ἀντιξοότητες πού συνάντησε στὴ ζωὴ του, καί ἰδίως τὸ διωγμὸ καί τὴν ἐξορία του στὴν Ἰταλία λόγῳ τῆς ἐθνικῆς του δράσεως,

ὅταν ὑπηρετοῦσε τὸ 1936 ὡς καθηγητῆς στὸ περίφημο Βενετόκλειο γυμνάσιο τῆς γενέτειράς του Ρόδου, διωγμὸ πού ἔγινε ἀπὸ τὴ βάνουση φασιστικὴ ἰταλικὴ διοίκηση, ἢ ὅποια δὲν δίστασε λίγους μῆνες ἀργότερα νὰ κλείσει καὶ νὰ ἀπαγορεύσει ὀλοκληρωτικὰ τὴ λειτουργία τοῦ γυμνασίου αὐτοῦ.

Μετὰ τὴ λήξη τῆς ἐξορίας του στὴν Ἰταλία, ὁ κ. Τσοπανάκης κατέφυγε στὴ χώρα μας καὶ ἐγκαταστάθηκε τὸ 1938 στὴ Βόρειο Ἑλλάδα, τὴν ὅποια ἀγάπησε ὡς μιὰ δευτέρη πατρίδα καὶ στὴν ὅποια προσέφερε πολύτιμες ὑπηρεσίες ἐπὶ 45 καὶ περισσότερα χρόνια, ἀρχικὰ ὡς καθηγητῆς τῆς μέσης ἐκπαίδευσως καὶ ἀπὸ τὸ 1950 ὡς καθηγητῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ διορισμοῦ του στὸ Πανεπιστήμιο αὐτὸ ἀρχίζει ἡ δευτέρη καὶ πολὺ σημαντικὴ περίοδος τῆς πνευματικῆς του ζωῆς, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας ὁ Ἀγαπητὸς Τσοπανάκης ἀνέπτυξε μιὰν πολὺ ἀξιόλογη καὶ πολύπλευρη ἐπιστημονικὴ καὶ διδακτικὴ δράση, χάρη στὴν ὅποια ἔγινε εὐρύτατα γνωστὸς στὴ χώρα μας καὶ στὸ ἐξωτερικὸ, ἐπλούτισε τὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία μὲ ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ πρωτότυπων φιλολογικῶν καὶ γλωσσολογικῶν μελετῶν, συνέβαλε ἐνεργὰ στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἐπίλυση τοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος καὶ γιὰ τὴν ὀρθὴ χρῆση τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας καὶ γενικὰ ἄσκησε μιὰν εὐεργετικὴ ἐπίδραση σὲ πολλοὺς τομεῖς τῆς ὅλης πνευματικῆς καὶ ἐθνικῆς μας ζωῆς.

Ἐπιστέγασμα καὶ δίκαιη ἀναγνώριση τῆς σημαντικῆς αὐτῆς συμβολῆς του στὴν ἐπιστήμη, στὰ γράμματα καὶ στὴν παιδεία ἀποτελεῖ ἡ ἐκλογή του ὡς τακτικοῦ μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἐκλογή πού ἔγινε δεκτὴ μὲ πολλὴ ἱκανοποίηση ἀπὸ τοὺς πολυπληθεῖς μαθητῆς, φίλους καὶ θαυμαστῆς τοῦ ἔργου του, καθὼς καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς δωδεκανησίους συμπατριῶτες του.

Ἀγαπητὲ φίλε,

Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ σᾶς καλωσωρίζω στὸ ἴδρυμά μας καὶ σᾶς ἀπευθύνω καὶ πάλι τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια ὅλων μας γιὰ τὴν ἐπάξια ἐκλογή σας καὶ τίς ἐγκάρδιες εὐχές μας. Καὶ τώρα, σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμο, ἔχω τὴν τιμὴ νὰ σᾶς περιβάλω μὲ τὸ μεγάλο διάσημο τῆς Ἀκαδημίας, πού ἀποτελεῖ τὸ σύμβολο τῆς πίστεως μας στὶς ὑψηλὲς ἀξίες τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

Κατ' ἐντολὴ τῆς Συγκλήτου τὸ νέο συνάδελφο θὰ προσφωνήσῃ ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Κωνσταντῖνος Τρυπᾶνης, τὸν ὁποῖο παρακαλῶ νὰ λάβει τὸ λόγο.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΥΠΙΑΝΗ

Με μεγάλη χαρά σᾶς προσφωνῶ, κύριε συνάδελφε, γιὰ νὰ σᾶς ὑποδεχθῶ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Με προσοχὴ παρηκολούθησα τὴν πολύχρονη ἐπιστημονικὴ σας δρᾶση, καὶ πολλὰ ὠφελήθηκα ἀπὸ τὰ συγγράμματά σας.

Ἐγεννηθήκατε εἰς τὴ Σάλακο τῆς Ρόδου τὸ 1908, καί, ἀφοῦ συμπληρώσατε στὴ Ρόδο τὶς ἐγκύκλιες σπουδές σας, ἐγγραφήκατε στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπὸ ὅπου ἐλάβατε τὸ πτυχίον σας τὸ 1929. Κατόπιν μετεκπαιδεύθηκατε στὴν Πίζα, ὅπου καὶ ἐλάβατε τὸ διδακτορικὸν σας δίπλωμα, καθὼς καὶ τὸ «Δίπλωμα Τελειοποιήσεως» τῆς *Scuola Normale Superiore* τῆς Πίζας. Ἀπὸ τὸ 1930 ὡς τὸ 1950 ὑπηρετήσατε σὲ διάφορα Γυμνάσια τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ, μὲ τὴ διακοπὴ δυὸ ἐτῶν, ὅταν ἐφυλακισθήκατε ἀπὸ τὶς Ἰταλικὲς ἀρχὲς γιὰ τὴν ἐθνικὴν σας δρᾶση, καὶ ἐκτοπισθήκατε στὴν Ἰταλία.

Τὸ 1944 σᾶς ἐξέλεξαν Ὑφηγητὴ τῆς Γλωσσολογίας στὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, τὸ 1950 Ἐκτακτὸ Καθηγητὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας καὶ τέλος τὸ 1955 Τακτικὸν Καθηγητὴν. Ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης ἀποχωρήσατε μὲ τὴ λεγόμενη «Ἐξηκονταπενταετία», ἀφοῦ ἐχρηματίσατε Κοσμητὸν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ Συγκλητικὸς.

Οἱ πολυάριθμες πρωτότυπες ἐργασίες σας μποροῦν νὰ χωρισθοῦν σὲ δύο, τὶς γλωσσολογικὰς καὶ τὶς φιλολογικὰς. Σ' αὐτὰς πρέπει νὰ προσθέσωμε καὶ μιὰ τρίτη κατηγορίαν, τὸ μεταφραστικὸν σας ἔργον, πὸν περιλαμβάνει καὶ τὴ μετάφρασιν ἀπὸ τὰ Γερμανικὰ τῆς μεγάλης Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας τοῦ *Albin Lesky*, τῆς ὁποίας τελευταίως ἔγινε καὶ πέμπτη ἔκδοσις.

Οἱ κυριώτερες γλωσσικὰς σας ἐργασίες πραγματεύονται θέματα φωνητικὰ, μορφολογικὰ, συντακτικὰ καὶ λεξιλογικὰ τοῦ Ροδιακοῦ καὶ τῶν ἄλλων Δωδεκανησιακῶν ἰδιωμάτων, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐξάγονται καὶ ἐνδιαφέροντα ἱστορικὰ συμπεράσματα, ὅπως π.χ. γιὰ τὴ δῆθεν μετανάστευσιν πληθυσμῶν ἀπὸ τὴν Κύπρον στὴ Ρόδον.

Ἄλλες ἀπὸ τὶς γλωσσικὰς σας ἐργασίες ἐξετάζουν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Νεοελληνικοῦ φωνηεντισμοῦ καὶ τὸν καθορισμὸν νεοελληνικῆς γλωσσικῆς ζώνης πὸν ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Κύπρον ὡς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, ὅπου ἐπιβιώνουν καὶ διάφορα Δωρικὰ στοιχεῖα, γιὰ τὴν καὶ τὶς Ἑλληνικὰς διαλέκτους τῆς Κάτω Ἰταλίας ἔχετε μελετήσει. Παράλληλα ἔχετε μελετήσει καὶ τὴν ἀρχαίαν Μακεδονικὴν διάλεκτον, ἀκόμη καὶ τὴ Μυκηναϊκὴν γλῶσσαν, ὅ,τι βέβαιον ἦταν δυνατὸν νὰ συναχθῇ γι' αὐτὴν μετὰ τὴν ἀποκρυπτογράφισιν τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Β. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι σὲ ὅλα τὰ γλωσσικὰ ζητήματα ἢ στάσιν σας εἶναι πάντοτε ἱστορικὴ, παρακολουθεῖτε δηλαδὴ καὶ τονίζετε τὴν ἀδιά-

σπαστη γλωσσική συνέχεια και ένότητα της Ἑλληνικῆς γλώσσας και τῆ διατήρηση ἀρχαίων και πολλές φορές και ἀρχαιοτάτων τύπων σέ ὅλους της τοὺς τομεῖς.

Ἐὰν τώρα στραφοῦμε στὶς φιλολογικὲς σας ἐργασίες – δύο μάλιστα εἶναι και πατυρολογικὲς – θὰ βροῦμε ἔρευνες και ἐρμηνεῖς τῶν ἀρχαίων ποιητικῶν λέξεων, ἀποκαταστάσεις ἐφθαρμένων χωρίων, σπουδαιότατες νέες μετρικὲς παρατηρήσεις στὸ Ὀμηρικὸ ἐξάμετρο, ἠθικὲς και νομικὲς ἐρμηνεῖς Ὀμηρικῶν φαινομένων. Ἄλλα και ἄλλες πτυχὲς τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν ἐρευνήσατε, και δὲν περιορισθήκατε μόνο στην ἀρχαία γραμματεία, ἀλλὰ και διορθωτικὲς και φιλολογικὲς παρατηρήσεις ἔχετε προσφέρει στὸ κείμενο τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, στη Ῥιμάδα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀκόμη και στὸν ἐθνικὸ μας ποιητὴ Σολωμό. Πρέπει μάλιστα νὰ τονίσω και νὰ ἐξάρω τὸ κατὰ κανόνα συντηρητικὸ ἀντίκρουμά σας στὶς φιλολογικὲς ἐργασίες.

Οὔτε πρέπει βέβαια νὰ παραλείψω νὰ ἐπαινέσω τὸ μακρὸ και ἐπιτυχημένο διδακτικὸ σας ἔργο καθὼς και τὴν ὅλη κοινωνικὴ σας δράση στη συμπρωτεύουσα, ποὺ σᾶς ἐξασφάλισαν τόσοις εὐγνώμονες μαθητὲς και τόσοις φίλους.

Σὲ ἐποχὴ ποὺ τὰ κλασικὰ γράμματα βαρῦτατα χειμάζονται στὸν τόπο μας – ἀλλὰ δυστυχῶς και εἰς ὅλο τὸν κόσμο – ἡ παρουσία σας και ἡ ἀποστολὴ σας ὡς κλασικοῦ φιλολόγου στην Ἀκαδημία Ἀθηνῶν εἶναι ἔργον βαρὺ και ὑψίστης σημασίας, και περιμένομε ὅλοι τὴ γενναία συμπαραστασὴ σας, γιὰ νὰ διασωθεῖ ὅ,τι εἶναι ἀκόμη δυνατὸν νὰ σωθεῖ. Διότι δυστυχῶς ἡ ἄγνοια και ἡ παρανόησις τῶν μεγάλων στόχων τῆς παιδείας δεσπόζει. Δὲν καλλιεργεῖται πιὰ μὲ τὸν σωστὸ τρόπο εἰς τὰ διδακτικὰ ἰδρύματα οὔτε ἡ πειθαρχία τῆς σκέψεως, οὔτε ἡ ἀνάπτυξη τῆς φαντασίας οὔτε ἡ ἐκλέπτυνσις τῶν αἰσθητικῶν κριτηρίων, οὔτε ἡ ἐμπέδωσις ὑψηλῶν ἠθικῶν ἀρχῶν, ὅλα δηλαδὴ ἐκεῖνα τὰ ὅποια τόσοις ἐπιτυχῶς καλλιεργοῦν και ὑπηρετοῦν τὰ κλασικὰ γράμματα. Τουναντίον ὅλο και περισσότερο ἐρχόμεθα πρὸς τὴ θεραπεία τῆς Τέχνης, ὅπως τὴν ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, δηλαδὴ τῆς καλλιέργειας τῶν μέσων ἐκείνων ποὺ θὰ μᾶς ἐξασφαλίσουν τὴν ἐπιτυχὴ ἄσκηση ἐνὸς ἐπαγγέλματος, και τίποτε περισσότερο. Ἄλλὰ μόνη ἡ τεχνικὴ δὲν ἀναπτύσσει δυστυχῶς ὀλοκληρωμένες και καλλιεργημένες προσωπικότητες, χωρὶς τίς ὁποῖες ἡ ζωὴ δὲν καταξιώνεται.

Ἡ προσφορὰ σας, κύριε συνάδελφε, ἔχει ἤδη ἀρχίσει νὰ γίνεται αἰσθητὴ στα ἐρευνητικὰ κέντρα τῆς Ἀκαδημίας, τόσοις εἰς τὸ Κέντρον τῆς Συντάξεως τοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, ὅσον και εἰς τὸ Κέντρον τῆς Ἐκδόσεως τῶν Ἀρχαίων και Μεσαιωνικῶν Ἑλλήνων Συγγραφέων, και δὲν ἀμφιβάλλομε ὅτι θὰ συνεχισθεῖ αὐξανόμενη. «Καλῶς Ὡρίσατε» εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν.